

IMIĘ CYRYL W ANTROPONIMII HISTORYCZNEJ BRAŃSKA I OKOLIC

PIOTR ZŁOTKOWSKI

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

THE PROPER NAME CYRIL IN THE HISTORICAL ANTHROPNOMY OF BRANSK AND ITS SURROUNDING AREA. The paper offers an attempt to answer the question of the presence of onymic structures containing the proper name Cyril in the local historical anthroponymic system of Bransk and its surrounding area. The research is based on onomastic material excerpted from economic, fiscal, judicial and ecclesiastical historical data from the period of the past five centuries. One of the purpose of the study is also to determine the popularity of this name in the studied area for centuries. In addition, the author poses the question of the existence of the proper name Cyril in proto-surnames and surnames of inhabitants of the city of Bransk and its surrounding area.

Keywords: *proper name Cyril, Brańsk, Podlasie, historical anthroponymy*

Brańsk leży w środkowej części historycznego Podlasia. Obecnie jest to niewielkie miasto o charakterze rolniczo-usługowym. Miejscowość jest siedzibą parafii katolickiej, a także filią parafii prawosławnej w Maleszach. Do połowy XX wieku istniała w Brańsku parafia prawosławna, a wcześniej unicka, jednak z uwagi na zmniejszającą się ilość wiernych została włączona do wspomnianej parafii w Maleszach. Historycy nie ustalili dokładnych dat powstania poszczególnych parafii, jednak na podstawie zachowanych źródeł wiadomo, że kościół katolicki w Brańsku istniał już w XV stuleciu, a cerkiew prawosławna została poświadczona w tym mieście w źródle XVI-wiecznym (Sosna 1991; Romaniuk 1993; Romaniuk 2012). Obecność w tych stuleciach sieci parafialnej świadczy o wczesnym zasiedleniu tego obszaru przez ludność wschodniosłowiańską, napływającą głównie z Wołynia i zachodniosłowiańską, przybywającą przeważnie z Mazowsza (Wisniewski 1964: 130). Okoliczności te spowodowały ukształtowanie się na omawianym terenie granicy etniczno-językowej pomiędzy Słowianami zachodnimi i wschodnimi. Jest ona obecnie przesunięta nieco bardziej na zachód w stosunku do stanu z XVI stulecia. Oznacza to, że w ciągu pięciu

minionych wieków miał miejsce stopniowy proces polonizacji miejscowej ludności, zarówno bojarskiej, jak również mieszczańskiej i chłopskiej.

Na potrzeby niniejszego opracowania przebadano pod kątem antroponimii łącznie 76 punktów osadniczych położonych na obszarze historycznego oddziaływania ośrodka grodowego brańskiego, z których 65 przetrwało do czasów współczesnych (Zlotkowski 2017: 13–14). Materiał językowy został wyekscerpowany z różnego rodzaju źródeł archiwalnych. Wykorzystano między innymi: inwentarz starostwa brańskiego z 1558 roku; rejestr pomiarów włócznej tegoż starostwa z 1563 roku; XVI- i XVII-wieczne księgi grodzkie brańskie oraz wypisy z tychże ksiąg; rejestry fiskalne pochodzące z różnych okresów, głównie z XVII stulecia; księgi metrykalne i księgi spisów wiernych parafii katolickich w Brańsku i Domanowie; księgi metrykalne parafii unickiej w Hodyszewie oraz inne, drobniejsze źródła (zob. Skróty nazw źródeł).

Imię *Cyryl* to nazwa osobowa pochodzenia greckiego, która w tym języku ma postać *Κύριλλος*. Z punktu widzenia językowego jest to derywat utworzony od greckiego rzeczownika *κύριος*, oznaczającego apelatyw *pan*, przy pomocy przyrostka zdrabniającego. Imię to oddawane jest w kanonicznej postaci cerkiewnej jako *Кирилъ*, a w języku łacińskim ma postać *Cyrillus* (Malec 1994: 204). Formy przyswojenia nazwy na grunt słowiański omówił Paweł Smoczyński (Smoczyński 1968: 407–413). Badacz ten stwierdził, że warianty tego onimu w postaci *Czuryło*, *Kuryło*, *Kiryło*, należy wywodzić od greckiego imienia własnego *Κύριλλος*, natomiast ich różnorodność fonetyczną i morfologiczną tłumaczy się wpływem obcym, ukraińskim. Różnice systemowe języka polskiego i ukraińskiego spowodowały różne procesy adaptacyjne tego imienia w obu systemach językowych (Smoczyński 1968: 413).

Na podstawie danych o frekwencji imion używanych w Polsce w połowie lat 90. XX wieku, dowiadujemy się, że imię *Cyryl* nosiło wtedy – 908, *Kirył* – 10, *Kiryło* – 4 osoby, zaś imiona *Kirył*, *Kiryłł* miały tylko jednego nosiciela. W *Słowniku imion współcześnie w Polsce używanych* nie występują natomiast imiona *Kurył* i *Kuryło* (Rymut 1995: 76, 219).

Dotychczasowe ustalenia badawcze wskazują na to, że motywacja wyboru imienia była w przeszłości ściśle powiązana z kultem świętych. Wśród świętych noszących interesujące nas imię trzeba wymienić: Cyryla, biskupa Jerozolimy z IV wieku, Cyryla, patriarchę Aleksandrii z przełomu IV i V wieku oraz Konstantyna-Cyryla, apostoła Słowian z IX wieku, a zarazem brata św. Metodego. Wymieniony Konstantyn, niedługo przed śmiercią w 869 roku, przyjął imię zakonne *Cyryl*.

Bazyli Tichoniuk, porównując daty urodzin nowo ochrzczonych z imionami im nadanymi, wysunął tezę, że nominacja, za wyjątkiem niewielkiej liczby dzieci duchownych i osób zamożnych, powiązana była z patronami, czyli świętymi przypadającymi na dany dzień kalendarza juliańskiego. Wynika więc z tego, że popularność nadanych imion była

odzwierciedleniem liczby dni w roku przypadających poszczególnym świętym. Zdaniem tego badacza, o tym, które z kilku imion, zaproponowanych przez duchownego uczestniczącego w ceremonii chrztu, zostanie nadane, decydowali rodzice chrzestni. Oni również mogli być pozbawieni tej decyzji, gdy w dniu narodzin dziecka występował w kalendarzu cerkiewnym tylko jeden święty. Onomasta przypuszcza również, że ograniczenia wyboru nominacji do imion kalendarzowych nie przestrzegano w odniesieniu do osób majątnych (Tichoniuk 2000: 56–60).

Wspomniany językoznawca przeprowadził dokładne badania w zakresie nominacji antroponimicznej chrzczonych dzieci w siedmiu parafiach unickich na Podlasiu w okresie od 1797 do 1837 roku. Na tej podstawie sporządził listę imion ułożoną w kolejności częstości nadań, na której imię *Cyryl* znajduje się dopiero na 31 miejscu. W tym okresie nadano je w sumie jedynie 13 chłopcom w trzech parafiach: Czyże (8–12 miejsce pod względem częstości nominacji), Kleszczele (15–36 miejsce), Żerczyce (20–22 miejsce). Nie odnotowano tego imienia w księgach metrykalnych parafii: Kożany, Narojki oraz w metrykaliach obu parafii unickich w Mielniku (Tichoniuk 2000: 56–60).

Powyższe ustalenia znajdują również potwierdzenie w przebadanym materiale onomastycznym obejmującym Brańsk i okolice. Przeprowadzone badanie wykazało, że imię *Cyryl* nadawane było na tym terenie dzieciom ze wszystkich warstw społecznych. Warto odnotować, że w szlacheckim (wcześniej bojarskim) rodzie Poletyłów nosiły je dwie osoby: Kuryło syn Daniela, odnotowany w 1588 roku¹ oraz Kuryło syn Iwana, noszący przydomek *Czortek*, poświadczony w źródłach z lat 1573–1613². Wśród mieszczan brańskich identyfikowanych antroponimicznie za pomocą tego imienia należy wymienić Kuryła, występującego na kartach rejestru pomiaru włócznej miasta i starostwa z 1563 roku³, Kuryła Golennika, wymienionego w księdze grodzkiej brańskiej w 1614 roku⁴, oraz Kuryła, odnotowanego w spisie pogłównego z 1716 roku⁵. Należy zauważyć, że wśród wymienionych dwie osoby zapisano tylko z użyciem imienia, bez dodatkowego określenia w postaci przyzwiska, czy nazwiska. Jeśli chodzi o chłopów, dysponujemy kilkoma XVI-wiecznymi poświadczeniami przedstawicieli tej warstwy z terenu starostwa brańskiego. W 1558 roku w miejscowości Hodyszewo mieszkał Kuryło Tywun⁶, w tym samym roku w Maleszach gospodarował Kuryło Dudłowicz⁷, w latach 1558–1563 w Zaniach odnotowany jest Kuryło Paskowicz⁸, w 1558 roku w Chojewie zamieszkiwał Kuryło Lewoniewicz⁹, natomiast w 1563 roku w tej samej wsi Kuryło Krynowicz

1 ZZG 17, s. 518.

2 ZZG 17, s. 1074; KGB 18, k. 387 v.

3 PKGE II, s. 340.

4 KGB 18, k. 847.

5 KGB 44, k. 365.

6 AVAK XIV, s. 37.

7 AVAK XIV, s. 41.

8 AVAK XIV, s. 38; PKGE II, s. 368.

9 AVAK XIV, s. 41.

(możliwe, że to ta sama osoba)¹⁰. Wreszcie, z 1596 roku pochodzi poświadczenie o Kuryle Kunczyku, mieszkańcu wsi Świridy¹¹.

Na podstawie powyższego przeglądu poświadczeń źródłowych można wnioskować, że imię *Cyryl* nie należało, na badanym obszarze, do grupy onimów o wysokiej frekwencji. Większość przytoczonych zapisów pochodzi z XVI stulecia. Użycie wariantu tego imienia w postaci *Kuryło* sugeruje, że mamy do czynienia z osobami z kręgu kultury Słowian wschodnich, wyznania prawosławnego lub unickiego.

Bardziej dokładne dane o popularności imienia *Cyryl* w nominacji antroponimicznej chrzczonych dzieci można uzyskać dopiero na podstawie analizy zapisów metrykalnych. Pod tym kątem przebadano dwie księgi metrykalne: parafii katolickiej w Brańsku z lat 1644–1701 oraz parafii unickiej w Hodyszewie z lat 1759–1801. W każdym z tych źródeł imię to jako chrzestne wystąpiło tylko raz. W 1680 roku w kościele katolickim w Brańsku ochrzczono i nazwano tak syna Aleksandra Mołczana, mieszczanina brańskiego i jego małżonki Ewy z Łępickich¹². Informacje z innych źródeł historycznych sugerują, że była to rodzina obrządku unickiego, najprawdopodobniej pochodzenia wschodniosłowiańskiego. Z kolei, w cerkwi hodyszewskiej ochrzczono w 1782 roku dziecko księdza unickiego Stefana Bańkowskiego i jego żony Barbary z Sosnowskich, które otrzymało dwa imiona – Benedykt i Cyryl¹³. Na podstawie przytoczonych faktów widać, że na badanym terenie imię *Cyryl* w drugiej połowie XVII wieku oraz w tym samym okresie XVIII stulecia nadawano niezwykle rzadko. Odnotowano je tylko w środowisku mieszczan-unitów oraz duchownych unickich.

Pewną ciekawostką stanowi fakt, że imię to wystąpiło jednostkowo w spisie wiernych parafii katolickiej w Domanowie z lat 1961–1965, a więc w II połowie XX wieku¹⁴.

Imiona, oprócz swej podstawowej funkcji, mogły również pełnić rolę podstaw męskich i żeńskich pochodnych formacji patronimicznych oraz żeńskich formacji marytonimicznych. Niektóre z tych struktur, w sprzyjających okolicznościach, stawały się z czasem dziedzicznymi nazwiskami. Świadczy o tym fakt, że w latach 90. XX wieku odnotowano w Polsce 68 nazwisk z podstawą zawierającą omawiane imię, o łącznej liczbie 9969 nosicieli. Z tego, 6 nazwisk było motywowanych wariantem w postaci *Cyryl* (liczba nosicieli 106), 7 – *Curyl* / *Curył* / *Curyło* (liczba nosicieli 2874), 32 – *Kuryło* (liczba nosicieli 4499), 16 – *Kiryło* (liczba nosicieli 1621), 7 – *Czuryło* (liczba nosicieli 869). Oto wszystkie odnotowane nazwiska, wraz z liczbą ich nosicieli:

10 PKGE II, s. 377.

11 M 1708-1-81, k. 344.

12 Br I/B/1, zapis z dnia 10.11.1680 roku.

13 H LB I, zapis z dnia 18 marca 1782 roku.

14 Dm III/S/13. Zapis dotyczy Cyryla Michalczuka. We wskazanym spisie brak numeracji stron.

- z podstawą w postaci *Cyryl*: *Cyryl* 92, *Cyrylkiewicz* 6, *Cyryłowski* 4, *Cyryło* 2, *Cyrylewicz* 1, *Cyryła* 1 (Rymut 1992: 242).
- z podstawą w postaci *Curyl* / *Curył* / *Curyło*: *Curyło* 2463, *Curyl* 224, *Curyłło* 107, *Curyła* 55, *Curył* 22, *Curylik* 2, *Curylkiewicz* 1 (Rymut 1992: 220–221).
- z podstawą w postaci *Kuryło*: *Kuryło* 1830, *Kuryłowicz* 1020, *Kurylak* 369, *Kuryłek* 321, *Kuryła* 164, *Kuryłło* 152, *Kuryluk* 150, *Kuryłonek* 131, *Kurylczyk* 65, *Kuryłko* 51, *Kuryłowski* 30, *Kurył* 29, *Kuryłas* 25, *Kurylec* 23, *Kurylcio* 20, *Kuryłów* 17, *Kurylenko* 16, *Kurylski* 15, *Kuryłas* 15, *Kurylczuk* 11, *Kurylik* 10, *Kuryłoński* 10, *Kuryłłowicz* 9, *Kurylin* 5, *Kuryliszyn* 3, *Kurylewicz* 2, *Kuryl* 1, *Kurylanek* 1, *Kurylciov* 1, *Kurylak* 1, *Kuryłas* 1, *Kuryłow* 1 (Rymut 1993b: 448, 447).
- z podstawą w postaci *Kiryło*: *Kiryłuk* 944, *Kiryła* 125, *Kiryło* 112, *Kiryłowicz* 110, *Kiryłczuk* 106, *Kiryłak* 81, *Kiryłło* 44, *Kiryłow* 25, *Kiryłów* 23, *Kirylenko* 16, *Kiryłowski* 9, *Kiryłłow* 8, *Kiryłko* 7, *Kiryłus* 5, *Kirylec* 4, *Kirylik* 2 (Rymut 1993a: 626).
- z podstawą w postaci *Czuryło*: *Czuryło* 673, *Czuryłowski* 70, *Czuryłowicz* 64, *Czuryłło* 39, *Czurylewicz* 12, *Czurylik* 9, *Czuryła* 2 (Rymut 1993b: 313).

Przebadany na potrzeby niniejszego opracowania materiał nazewniczy wyeksponowano w postaci aneksu, zawierającego poświadczenia nazwisk historycznych motywowanych imieniem *Cyryl*, który jest zamieszczony na końcu artykułu. Nie występuje w nim aż taka ilość formacji antroponimicznych, jak w przytoczonym wcześniej materiale współczesnym. Można to tłumaczyć dysproporcją w objętości obu prób badawczych i wielkości obszaru badań. Wśród nazw identyfikujących mężczyzn odnotowano jedynie: 2 nazwy bez wykładników formalnych (*Czuryło*, *Kuryło*), 5 derywatów patronimicznych (*Czuryłowicz*, *Kuryłowicz*, *Kurylak*, *Kurylik*, *Kuryluk*). Do identyfikacji antroponimicznej kobiet posłużyły 3 derywaty patronimiczne (*Kuryłowna*, *Kurylikowna*, *Kurylanka*), oraz 4 derywaty marytonimiczne (*Czuryłowa*, *Czurylikowa*, *Kuryłowa*, *Kurylicha*). Łącznie poświadczonych jest 14 onomastycznych elementów identyfikacyjnych o charakterze protonazwiskowym motywowanych omawianym imieniem. Wydaje się, że jak na stosunkowo niewielki obszar badań jest to spora liczba, świadcząca tym samym o nieustabilizowaniu formalnym lokalnego systemu antroponimicznego w badanym okresie historycznym. Brak owej stabilizacji przejawiał się w tym, że ta sama osoba była identyfikowana przy pomocy onimów niederywowanych, jak również antroponimów zawierających formanty patronimiczne ze spółgłoską *-k-* w części sufiksальной (obok inskrypcji umieszczono chronologię poświadczenia źródłowego), np.:

-ik- : Ø

Laboriosi Andreae Kurilik 1644: Andreae Kurilo 1650

-ik- : -ak- : -uk-

Laboriosi Jacobi Kurylik 1677: Jacobi Kurilak 1692: R[oboczy] Jakub Kuryluk 1692

Ø : -uk- : -ik-

Laboriosi Martini Kuryło 1674: Martino Kuryluk 1692: laboriosi Martini Kurilik 1703

Z uwagi na trudności interpretacyjne trudno określić dokładną liczbę osób zidentyfikowanych przy pomocy nazw osobowych zawierających imię *Cyryl*; można ją w przybliżeniu oszacować na kilkadziesiąt. Pochodziły one z Brańska oraz 10 okolicznych wsi: Domonowa, Hodyszewa, Holonek, Malesz, Pac, Patok, Poletył, Świryd, Załuskich Koronnych i Zani. Najwięcej zapisów źródłowych odnosi się do mieszkańców Brańska i Patok. To właśnie w tych miejscowościach można mówić o ukształtowaniu się rodów posługujących się dziedzicznymi protonazwiskami motywowanymi imieniem *Cyryl*. W Brańsku antroponimy te były w użyciu w okresie od 1614 do 1787 roku¹⁵, natomiast w Patokach co najmniej w latach 1647-1846¹⁶. Właściwą interpretację faktów językowych komplikuje nieco fakt, że w pierwszej miejscowości odnotowano poświadczenia nazw osobowych motywowanych zarówno wariantem *Kuryło*, jak i *Czuryło*, tak więc nie jesteśmy do końca pewni czy mamy tam do czynienia z jednym, czy z dwoma różnymi rodami. Trzeba również zauważyć, że w Patokach, oprócz postaci odimiennej używano paralelnie protonazwiska, a później nazwiska *Czarnacki / Czarniawski / Czerniawski*, mającego kilka wariantów fonetyczno-strukturalnych. Prawdopodobnie urobiono je od antroponimu *Czarny* o motywacji odapelatywnej, albo był to onim modelowy utworzony na wzór nazwisk odmiejscowych od nazwy wsi Czarna leżącej nieopodal Brańska (Zlotkowski 2016: 308–309). Warto dodać, że pod koniec XX wieku w Brańsku występowało nazwisko *Czarniawski*, natomiast w Patokach *Czerniawski*, jednak w obu miejscowościach brak było osób noszących nazwisko motywowane imieniem chrzestnym *Cyryl*. Na podstawie analizy zebranego materiału źródłowego można stwierdzić, że formacje patronimiczne motywowane imieniem *Cyryl* odnotowane w pozostałych miejscowościach nie były dziedziczone, a tym samym nie uległy procesowi petryfikacji, w wyniku czego zniknęły całkowicie z lokalnego systemu antroponimicznego. W rezultacie brak obecnie na badanym terenie tego typu nazwisk.

Podsumowując niniejsze rozważania, trzeba podkreślić, że imię *Cyryl* nie odegrało większej roli w systemie antroponimicznym Brańska i okolic. Częstotliwość jego użycia jako

¹⁵ KGB 18, k. 946; KRB, k. 314 v.

¹⁶ Br I/B/1, zapis z dnia 20.10.1647 roku; Br III/S/1, k. 46 v.

imienia chrzestnego z biegiem czasu najprawdopodobniej malała. Wprawdzie odnotowano je kilkanaście razy w różnych źródłach historycznych (głównie XVI-wiecznych), jednak w przebadanych XVII- i XVIII-wiecznych księgach chrztów wystąpiło jedynie dwukrotnie. Odnotujmy, że nie pełniło ono jedynie funkcji imienia chrzestnego, bowiem stało się również podstawą kilkunastu formacji patronimicznych i marytonimicznych. Struktury te funkcjonowały na badanym terenie co najmniej do połowy XIX stulecia, jednak nie utrzymały do czasów nam współczesnych. Warto także zauważyć, że omawiane imię zostało poświadczane w materiałach źródłowych niemal wyłącznie w formie *Kuryło* albo *Czuryło*, które to postaci powstały najprawdopodobniej w wyniku procesów fonetycznych jego przyswojenia na grunt wschodniosłowiański.

POŚWIADCZENIA NAZWISK HISTORYCZNYCH MOTYWOWANYCH IMIENIEM CYRYL:

Antroponimy bez wykładników formalnych identyfikujące mężczyzn:

Czuryło: *Honesti Laurenty Czuriło* 1614 KGB 18, k. 946 BR; *Honestus Iwan Curyło* 1645 M 1708-1-137, k. 91 v. BR; *famati Iwan Czuryło* 1649 M 1708-1-37, k. 708 BR; *Famatus Iwan Ciuriło* 1649 M 1708-1-37, k. 756 BR

Kuryło: *Famati Laurentii Kuriło* 1650 M 1708-1-141, k. 289 v. BR; *Andreae Kuriło* 1650 Br I/B/1 PT; *Matthaei Kuryło* 1715 Br I/B/2 BR; *Kuryło* 1716 KGB 44, k. 365 v. BR; *famati Martini Kuryło* 1718 Br I/B/2 BR; *Sł[awetnego] Woyciecha Czubreja Kuryła* 1779 KRB, k. 14 BR; *Sł[awetne]go Bartłomieja Czarniawskiego Kuryłę* 1780 KRB, k. 47 BR; *po niegdy Stanisławie Czarniawskim Kuryle* 1782 KRB, k. 92 v. BR; *Woyciecha Kuryłę Stroża w Austeryi Bran[skiej]* 1787 KRB, k. 314 v. BR; *Andreae Kuryło* 1647 Br I/B/1 PT; *Andreae Kuriło* 1650 Br I/B/1 PT; *Andreas Kuryło* 1665 M 1708-1-159, k. 12 v. PT; *Laboriosi Martini Kuryło* 1674 Br I/B/1 PT; *Laboriosorum Gregorii Kuryło* 1724 Br I/B/2 PT; *Laboriosum Paulum Kuryło* 1719 Br I/M/1 PT; *Pauli Kuryło* 1720 Br I/B/2 PT; *Honestorum Pauli Kuriło* 1728 Br I/B/2 PT; *Honestor[um] Simonis Kuriło* 1732 Br I/B/2 PT; *Uczciwy Adam po Janie Kuryło* 1784 KRB, k. 179 PT; *Uczciwy Woyciech Kuryło* 1787 KRB, k. 313 v. PT; *Honestt[orum] Adami Kuryło* 1794 Br LB I PT; *HH Adalberti et Franciscae de Zablockie Kuryłow* 1798 Br LB I PT; *Woyzaih Kurillo, Woith Kolilo [!], Adam Kurilo* przeł. XVIII/ XIX w. KWD 692 PT; *honestorum Simonis olim Adami filii Joannis [...] et Juliannae Casimiri filiae de Domo Kaminskich Czarniawskich alias Kuryłow* 1825 Br/B WM19 PT; *Adam po Woyciechu Kuryło, Kazimierz po Woyciechu Kuryło* 1846 Br III/S/1 PT

Derywaty patronimiczne identyfikujące mężczyzn:

Czuryłowicz: *Andrzej Curilowicz* 1558 AVAK XIV 41 ZR; *Kocz Curilowicz* 1558 AVAK XIV 41 ZR; *Czurilowicz bracia spolni* 1558 AVAK XIV 41 ZR

Kuryłowicz: *Illiasz Stecz Kurilowicz* 1563 PKGE II 384 HD; *Laboriosi [...] Sacz Kuryłowicz* 1562 M 1708-1-4, k. 304 ML; *Honesti Josko Kuryłowicz* 1649 M 1708-1-37, k. 963 SW

Kurylak: *Kurilak* 1681 M 1802-1-1, k. 189 v. PT; *Jacobi Kurilak* 1692 Br I/B/1 PT; *Grzesko Kutylak[!]* 1716 KGB 44, k. 377 v. PT; *Gregorii Korilak* 1720 Br I/B/2 PT

Kurylik: *Laboriosus Maxim dictus Kurylik* 1618 M 1708-1-31, k. 891 v. HL; *Laboriosi Andreae Kurilik* 1644 Br I/B/1 PT; *Honesti Stephani Kurylik* 1656 Br I/B/1 PT; *Laboriosi Martini Kurylik* 1669 Br I/B/1 PT; *Laboriosi Jacobi Kurylik* 1677 Br I/B/1 PT; *Piotra Kurylika* 1688 M 1802-1-2, k. 72 v. PT; *Uczciwi Jakub y Marcin Kurylikowie bracia Rodzeni* 1688 M 1802-1-2, k. 77 v. PT; *laboriosi Martini Kurilik* 1703 Br I/B/2 PT; *N[obi]lis Alexander ol[im] Joannis Kurylik Poletyło* 1639 M 1708-1-129, k. 367 v.-368 PL

Kuryluk: *R[oboczy] Jakub Kuryluk* 1692 KGB 52, k. 185 v. PT; *Martino Kuryluk* 1692 Br I/B/1 PT

Derywaty patronimiczne identyfikujące kobiety:

Kuryłowna: *Laboriosi Nicolai Romanczuk et Barbara Kuryłowna Coniug[um]* 1672 Br I/B/1 PT (por. *R[obotna] Barbara Mikolaiowa* 1692 KGB 52, k. 185 v. PT); *L[aboriosae] Lucinae Kurilowna* 1705 Br I/B/2 PT

Kurylikowna: *Barbara Kurylikowna* 1675 Br I/B/1 PT; *Honesta Anastasia Kurylikowna* 1683 Br I/B/1 PT

Kurylanka: *Michała y [...] Maryanny Kurylanki Ihnaciuków Małżków Szlubnych* 1786 H LB 1 ZN; *Laboriosa Marianna Kurylanka* 1807 Dm I/B/2 DM

Derywaty marytonimiczne:

Czuryłowa: *olim Marusam Czuriłowa* 1614 AGAD KGB 18, k. 946 BR; *Barbara Czuriłowa* 1646 Br I/B/1 BR (por. *Famata Barbara Jarmoczowna Consors famati Iwan Czuryło* 1649 M 1708-1-37, k. 708 BR) ; *Barbara Curilowa* 1656 Br I/B/1 BR

Czurylikowa: *Barbara Czurylikowa* 1648 Br I/B/1 BR

Kuryłowa: *Луцыя Курылова удова* 1567 RIB 1100 PL; *Jacobi Kurilak et Dorotheae Kurilowa Coniugum* 1692 Br I/B/1 PT; *Uczciwą Angielą Kuryłową Wdową* 1794 Br Zap PA (por. *H. Angela Banasianka* 1799 Br LB I PA)

Kurylicha: *Kurolicha* 1563 PKGE II 373 ML

SKRÓTY NAZW ŹRÓDEŁ

Drukowanych:

AVAK XIV *Inventarz y lidzba skarbowa starostw Branskiego y Saraskiego 1558*, Акты издаваемые Виленскою Археографическою Комиссею, 14, Вильна 1888, s. 24-45.

PKGE II *Уволочное измерение городов Брянска и Сарая с принадлежащими к ним волостями составленное Деялтовским-Скочком в 1560-1563-м г.*, Писцовая книга Гродненской экономии с прибавлениями, 2, Вильна 1882, s.317-412; 504-521.

RIB *Попис войска Литовскаго 1567 г. Повет Белский*, Русская Историческая Библиотека, 33, Петроград 1915, szp. 1035-1181.

Rękopiśmiennych:

AGAD Warszawa:

KGB 18, Księga grodzka brańska z l. 1612-1614

KGB 44, Księga grodzka brańska z l. 1670-1726

KGB 52, Księga grodzka brańska z 1691 i 1712 r.

⋮

NHAB Mińsk (Białoruś):

M 1708-1-4, Księga grodzka brańska z l. 1562-1563

M 1708-1-31, Księga grodzka brańska z l. 1617-1618

M 1708-1-37, Księga grodzka brańska z l. 1648-1649

M 1708-1-81, Księga grodzka brańska z 1596 r.

M 1708-1-129, Księga grodzka brańska z 1639 r.

M 1708-1-137, Księga grodzka brańska z 1645 r.

M 1708-1-141, Księga grodzka brańska z l. 1650-1651

M 1708-1-159, Księga grodzka brańska z 1665 r.

M 1802-1-1, Księga miejska brańska z l. 1676-1681

M 1802-1-2, Księga miejska brańska z l. 1687-1693

AN Kraków:

ZZG 17, Zbiór Zygmunta Glogera. Odpisy dokumentów z ksiąg relacji i dekretów grodzkich brańskich z l. 1541-1599

AD Drohiczyn:

Br I/B/1, Księga chrztów par. Brańsk z l. 1644-1701

Br I/B/2, Księga chrztów par. Brańsk z l. 1702-1734

Br LB I, Księga chrztów par. Brańsk z l. 1794-1800

Br Zap, Księga zapowiedzi par. Brańsk z l. 1793-1801
 Br I/M/1, Księga małżeństw par. Brańsk z l. 1709-1725
 Br III/S/1, Księga spisu parafialnego par. Brańsk z 1846 r.
 Dm I/B/2, Księga chrztów par. Domanowo z l. 1780-1812
 Dm III/S/13, Księga spisu parafialnego par. Domanowo z l. 1961-1965
 KRB, Księga miejska brańska z l. 1779-1789

AP Białystok:

Br/B WM19, Mikrofilny akt metrykalnych par. rzymskokatolickich archidiecezji białostockiej z lat 1808-1864. Akta chrztów par. Brańsk z l. 1825-1826
 KWD 692 Kamera Wojenna i Domen, sygn. 692, Rejestry podatkowe wsi dawnego starostwa brańskiego z przeł. XVIII/XIX w.

AP Hodyszewo:

H LB I, Księga chrztów par. unickiej Hodyszewo z l. 1759-1801

SKRÓTY NAZW MIEJSCOWOŚCI

BR – Brańsk; DM – Domanowo; HD – Hodyszewo; HL – Holonki; ML – Malesze; PA – Pace; PL – Poletyły;
 PT – Patoki; SW – Świridy; ZN – Zanie; ZR – Załuskie Koronne

BIBLIOGRAFIA

- Malec 1994:** Malec, Maria. *Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce*. Kraków: PAN, 1994. [In Polish: Malec, Maria. *Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce*, Kraków: PAN, 1994.]
- Romaniuk 1993:** Romaniuk, Zbigniew. „Cerkiew unicka w Bransku.” *Ziemia Brańska*, no 4 (1993), 23–33. [In Polish: Romaniuk, Zbigniew. „Cerkiew unicka w Brańsku.” *Ziemia Brańska*, nr 4 (1993), 23–33.]
- Romaniuk 2012:** Romaniuk, Zbigniew. *Z dziejów parafii rzymskokatolickiej w Bransku*. Brańsk: Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia NMP w Bransku, 2012. [In Polish: Romaniuk, Zbigniew. *Z dziejów parafii rzymskokatolickiej w Brańsku*. Brańsk: Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia NMP w Brańsku, 2012.]
- Rymut 1992:** Rymut, Kazimierz, ed. *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, vol. 2. Kraków: PAN, 1992. [Rymut, Kazimierz, wyd. *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, t. 2. Kraków: PAN, 1992.]
- Rymut 1993a:** Rymut, Kazimierz, ed. *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, vol. 4. Kraków: PAN, 1993. [Rymut, Kazimierz, wyd. *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, t. 4. Kraków: PAN, 1993.]

- Rymut 1993b:** Rymut, Kazimierz, ed. *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, vol. 5. Kraków: PAN, 1993. [Rymut, Kazimierz, wyd. *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, t. 5. Kraków: PAN, 1993.]
- Rymut 1995:** Rymut, Kazimierz, ed. *Słownik imion współcześnie w Polsce używanych*, Kraków: PAN, 1995. [Rymut, Kazimierz, wyd. *Słownik imion współcześnie w Polsce używanych*. Kraków: PAN, 1995.]
- Smoczynski 1968:** Smoczynski, Paweł. "Czuryło- Kuryło- Kiryło." *Slavia Orientalis*, no 17, issue 3 (1968), 407-413. [In Polish: Smoczyński, Paweł. „Czuryło- Kuryło- Kiryło.” *Slavia Orientalis*, nr 17, z. 3 (1968), 407-413.]
- Sosna 1991:** Sosna, Grzegorz. "Malesze." *Wiadomości polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego*, no 3 (1991), 24-38. [In Polish: Sosna, Grzegorz. „Malesze.” *Wiadomości polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego*, nr 3 (1991), 24-38.]
- Tichoniuk 2000:** Tichoniuk, Bazyli. *Imiona i ich formy na pograniczu polsko-białoruskim od XVI wieku do roku 1839*. Zielona Góra: WSP im. Tadeusza Kotarbińskiego, 2000. [Tichoniuk, Bazyli. *Imiona i ich formy na pograniczu polsko-białoruskim od XVI wieku do roku 1839*. Zielona Góra: WSP im. Tadeusza Kotarbińskiego, 2000.]
- Wisniewski 1964:** Wisniewski, Jerzy. "Rozwój osadnictwa na pograniczu polsko-rusko-litewskim od końca XIV do połowy XVII w." *Acta Baltico-Slavica*, no 1 (1964), 115-135. [In Polish: Wiśniewski, Jerzy. „Rozwój osadnictwa na pograniczu polsko-rusko-litewskim od końca XIV do połowy XVII w.” *Acta Baltico-Slavica*, nr 1 (1964), 115-135.]
- Złotkowski 2016:** Złotkowski, Piotr. "Anthroponymic Identification Formulas Based on Directional Relation Versus Place-name Surnames. Based on the Material of Historical Anthroponymy of the Peasant Class in the Area of Bransk in Podlasie Region." *Studia Białorutenistyczne*, no 10 (2016), 303-313. [In Polish: Złotkowski, Piotr. „Antroponimiczne formuły identyfikacyjne oparte na relacji kierunkowej a nazwiska odmiejscowe. Na materiale antroponimii historycznej warstwy chłopskiej okolic Brańska na Podlasiu.” *Studia Białorutenistyczne*, nr 10 (2016), 303-313.]
- Złotkowski 2017:** Złotkowski, Piotr. *The Historical Anthroponomy of Burghers and Peasants of Bransk and the Area around as Analyzed from the Static and Dynamic Point of View*. Lublin: UMCS Publishing House, 2017. [Złotkowski, Piotr. *Antroponimia historyczna mieszczan i chłopów Brańska i okolic w ujęciu statycznym i dynamicznym*. Lublin: Wydawnictwo UMCS, 2017.]